

Kinder- en poppentheater Propop vzw

Werkmap "Poppen maken en spelen"

Deze map is gebruikt voor cursussen poppenspel door Propop vzw. Wij stellen dit gratis beschikbaar voor geïnteresseerden op voorwaarde dat er geen misbruik van wordt gemaakt.

Deel 1 Scenario

Scenario – Voor je eraan begint

Doelgroep:

Bepaal voor wie je iets wilt maken.

Thema:

Eerst moet je een thema hebben. Als je iets voor kleuters maakt beperk je je het best tot één duidelijk thema.

Het thema kun je bij voorkeur halen uit de leef- en ervaringswereld van de doelgroep.

Je kunt ook een onderwerp halen uit de context van de doelgroep. Bijv als je les geeft over een onderwerp, of een project hebt dan kun je daar een spel(letje) over maken om het te verduidelijken of verlevendigen.

Voorbeelden: Waar komen de kindjes vandaan – (Een broertje/zusje krijgen)

Iets niet lusten – (Eten/drinken)

Bang in het donker, voor boze mensen,.....

Zorgen voor speelgoed / dieren.....

Samen spelen

Pijn hebben / verdriet

.....

Hoe bouw je een scenario

Bedenk eerst waar je naartoe wilt, wat je conclusie is. Dat is de makkelijkste weg.

Als je begint met: ik heb een leuk begin, of ik wil eens iets met ...doen. Dan kun je in de problemen geraken.

Als je weet waar je naartoe wilt, waar je het over wilt hebben, als je een conclusie hebt, als je het eind weet, dan kun je gaan werken: **De vier W's**

Wie

Protagonist (hoofdfiguur):

Wie gaat het meemaken: Bedenk dat voor kleuters (en voor volwassenen) het belangrijk is dat er in het stuk één hoofdfiguur is, een 'round-character', dit is een personage die alle mogelijke gevoelens en gedachten kan hebben.

Voor kinderen moet dit zeker een figuur zijn (dier, fantasie, mens) waarmee ze zich kunnen identificeren.

Antagonisten(bijfiguren):

Bijfiguren dienen om gebeurtenissen, feiten, verbanden..... aan te geven om het gebeuren rond de protagonist te verduidelijken.

Wat

Dramatiek:

Het hoofdfiguur moet een loutering doormaken, hij moet niet meer dezelfde zijn als in het begin.

Waar

Plaats: Waar speelt het zich af

Voor een poppenspel is het aan te raden om het op èèn plaats te laten spelen, of op een abstracte niet nader benoemde plaats, zodat je niet zit met vervelende decorwissels.

Wanneer

Tijdsgewricht:

In welke tijd speelt het zich af.

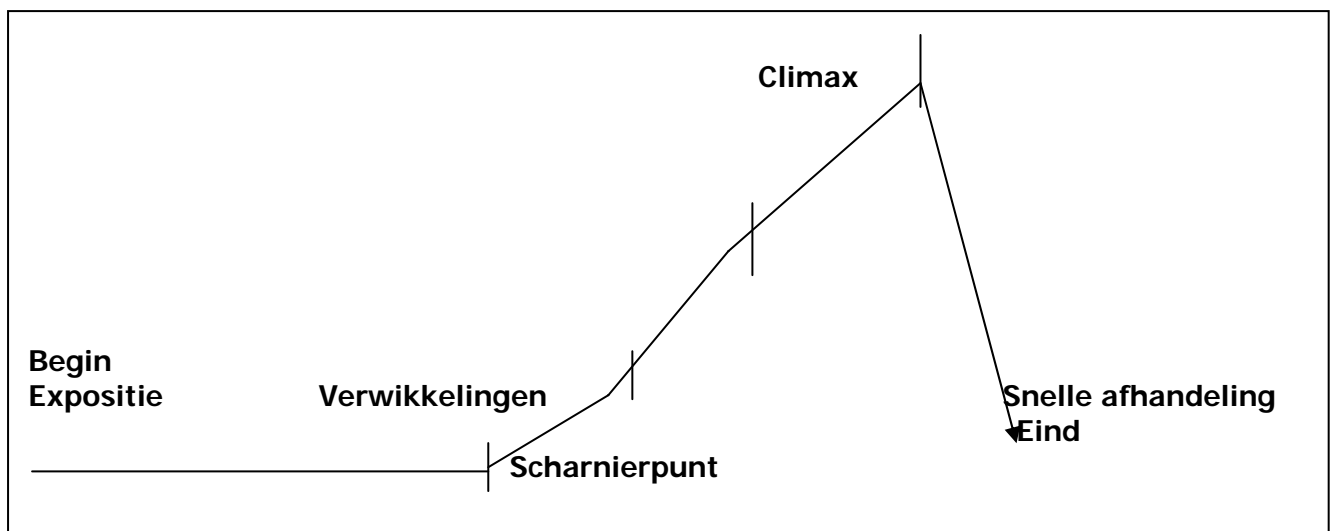
Index:

Voor al bovenstaande onderwerpen kun je een index maken dwz je laat je fantasie de vrije loop en schrijf lukraak alles op wat je kunt bedenken bij de onderwerpen, hoe gekker hoe beter, laat je vooral niet door fatsoen of moraal afschrikken, je kunt later altijd nog schrappen als je aan het scenario begint, beter te veel dan te weinig ideeën.

Spanningsboog

Een scenario bestaat doorgaans uit vier delen:

- 1 De expositie Hierin maken we kennis met de diverse personages, met de plaats(en) van handeling, met de tijd van handelen enz., ook kun je een voorproef van de actie inbouwen.
- 2 Verwickelingen Als alles bepaald is dan kunnen we volgen, nu moet er actie komen, een 'dramatische' gebeurtenis (geen drama in de gewone, maar in theatrale zin) Deze acties stapelen zich op. De spanning neemt toe
- 3 Climax De verwickelingen lijden tot een hoogtepunt, en tot een ontlading. Hier is het stuk eigenlijk gedaan. Maar om een mooie afwikkeling te maken komt er nog een
- 4 Snelle afhandeling Dit dient voor de goede afloop, laat dit zo snel mogelijk gaan, want de spanning is eraf.

Kinder- en poppentheater Propop vzw

Poppen maken en spelen

Deel 2 De Poppen

Verschillende soorten poppen – Beknopt overzicht

Poppen die van bovenaf worden gespeeld (gemanipuleerd)

- Marionetten (of draadpoppen) Deze poppen hangen aan draadjes en zijn nogal moeilijk te manipuleren en daarom minder geschikt voor poppenspel voor kleuters. Er zijn talloze technieken en methodes.
- Stangpoppen Poppen die aan een stang aan de kop hangen en waarvan de armen, lijf en benen met draden of andere stangen worden gemanipuleerd. Veelal gebruikt in folkloristisch poppenspel.

Poppen die van onderaf worden gemanipuleerd

- Handpoppen Een handpop wordt gespeeld met één hand. Je kunt dus met twee poppen tegelijk spelen. Ideaal om te gebruiken bij solopoppenspel.
- Stokpoppen Er zijn grote en kleine stokpoppen.
Als je een grote pop wilt maken is een stokpop ideaal. Deze heeft een staaf aan de hand(en), met deze pop heb je twee handen nodig om te spelen.
Kleine stokpoppen kunnen worden gebruikt als bijfiguren als je met handpoppen speelt. Zo'n pop kun je snel pakken en wegleggen, in tegenstelling tot een handpop die je moet aantrekken.
- Bekpoppen Deze figuren kunnen hun mond bewegen, het lijkt of ze echt praten. Deze kun je maken al of niet in combinatie met een bespeelbaar handje.
Dit zijn meestal grotere poppen.
- Mimiepoppen Deze poppen zijn van een zacht materiaal en het hele gezicht kan bewegen, zeker de mond, maar ook de ogen....
- Vingerpoppen Op één hand kun je verschillende poppetjes zetten, alleen leuk in kleine kring, moeilijk om te spelen. Kun je bijv. gebruiken om een vertelling te illustreren.

Poppen die zichtbaar worden gemanipuleerd

- Tafelpoppen Poppen met een handvat aan het hoofd dat je kunt bewegen. Deze kunnen groot en klein zijn.
- Zetpoppen Poppen die je kunt kopen in de winkel daar kun je ook mee spelen. Zonder dat je de pop zelf laat bewegen.

Diverse andere soorten

- Schimmen Projectie op scherm
- Objecten Je kunt van allerhande materialen poppen maken

Poppen maken en spelen

Poppen maken en de materialen

Poppen die van onderaf worden gemanipuleerd

Handpoppen Een handpop wordt gespeeld met één hand. Je kunt dus met twee poppen tegelijk spelen. Ideaal om te gebruiken bij solopoppenspel. Het is belangrijk dat de pop goed op de hand past. Een handpop wordt bij voorkeur gespeeld met de duim en de pink voor de armen en de wijsvinger voor de kop.

De kop wordt doorgaans bevestigd op een kokertje dat past op de wijsvinger tot aan het onderste vingerkootje en dat naar boven toe smaller wordt.

Voor grotere poppen kun je dat ook doen met de handjes. Als je met je rechterhand speelt dan moet het kokertje voor de linkerhand op de duim en voor de rechterhand op de pink passen. Omgedraaid als je met de linkerhand speelt. Dit soort poppen zijn mooi van expressie maar ze kunnen maar op één hand gespeeld worden, links of rechts. Voor kleinere poppen kun je de handjes ook van textiel maken.

Kleren Een kleedje voor een handpop moet goed ruim zitten en zeker lang genoeg zijn. Voor een patroon kun je je eigen arm/hand gebruiken: leg je arm/hand op een krant met de duim en pink gespreid en de wijsvinger omhoog. Teken met een potlood de omtrek vanaf de elleboog op twee centimeter afstand van de arm. Dit is de minimum grootte voor het kleedje. Knip dit uit en leg dit op de dubbele stof en teken het over. Naai het aan elkaar. Houdt rekening met het rafelen en knip zeker twee centimeter verder dan het stiksel. Draai het binnenste buiten en bevestig de kop en de handjes op de juiste plaats. Doe het kleed, de kop en handjes aan, houdt rekening met het bukken en bepaal de juiste plaats.

Materiaal De kop en handjes kun je maken van isomo, houtpasta, papier-maché, stof, schuimrubber, restmateriaal.....

Stokpoppen Op een stok wordt een kop bevestigd, de grootte kan variëren van klein tot zeer groot. Je kunt een hand/arm bewegen door een staaf. Of met je eigen hand als het kleed groot genoeg is om je arm in steken. Je kunt in plaats van een aparte hand een soort handschoen maken waar je dan met je hand ingaat.

Materiaal De kop en handen kun je maken van isomo, houtpasta, papier-maché, stof, schuimrubber, restmateriaal.

Bekpoppen De kop moet zo groot zijn dat je hand erin past, je kunt de pop dan laten spreken. Meestal gebeurt dat door in de onderste kaak een gat voor de duim te maken en vanboven een spleet waar je andere vingers in passen. Of je maakt twee 'duim'gaten een voor de linker- en een voor de rechterhand. Nu kun je met je hand spreken. Het is ook hier van belang dat het goed past. Als je je pop naar beneden laat kijken zie dan dat hij dan niet van je hand valt.

Materiaal De kop en handen kun je maken van isomo, houtpasta, papier-maché, stof, schuimrubber, restmateriaal of latexrubber.

Mimiepoppen De kop moet zo groot zijn dat je hand erin past, je kunt de pop dan laten spreken of bekkentrekken.

Materiaal De kop en handen kun je maken van schuimrubber, latexrubber of een combinatie van de twee.

Vingerpoppen Je kunt die los maken of samen op een handschoen.

Materiaal Het kopje kun je maken van isomo, houtpasta, papier-maché, stof, restmateriaal.

Poppen die zichtbaar worden gemanipuleerd

Tafelpoppen Dit zijn poppen met armen en benen die kunnen zitten. Er zit doorgaans een skelet in van hout en/of ijzerdraad dat op bepaalde punten kan scharnieren. De pop wordt gespeeld met een stokje aan de kop en eventueel staafjes aan de armen

Materiaal Schuimrubber, De kop en handen kun je maken van isomo, houtpasta, papier-maché, stof, restmateriaal, schuimrubber, latex. Het lijf van stof of latex

Zetpoppen Kun je kopen in de winkel en een beetje aanpassen naar behoefte.

Maskers Een masker kan je hele hoofd bedekken of een deel.
Houdt rekening met de vorm van je hoofd.

Materiaal Latexrubber, karton, Gipsband,

Diverse andere soorten

Schimmen

Objecten

Verschillende soorten materialen om poppen te maken – overzicht

Papier maché Versnipper oude kranten of WC papier/keukenrol en doe dat in een emmer om te weken. Na minimaal één nacht is de massa klaar. Dan roeren met een stok met spijkers om een egale massa te krijgen. Uitwringen. Behanglijm maken en toevoegen en mengen totdat er een kleverige brei is. Zeker niet te nat.
Gebruik als basis een taps toelopend kokertje dat op de wijsvinger past. Voor grotere poppen kun je een isomoballetje of een prop papier gebruiken als basis.
Laten drogen, dit kan lang duren. Als de vorm gedroogd is, dan is het wat gerimpeld. Je kunt dit met schuurpapier afwerken.
Voor handjes ook als basis een kokertje voor duim en pink gebruiken. Voor handpoppen maak je onder aan de nek een verdikking daar kun je dan makkelijk het kleedje aan bevestigen.

Isomo Isomo is makkelijk te bewerken en goedkoop.
Je kunt vertrekken vanuit een bal of vanuit een volle vorm
Je bewerkt isomo grof met een zaag en een rasp en fijn met een scherp cuttermesje en schuurpapier. Als je er een koker in wilt bevestigen voor je vinger of een stok let dan op welke lijm je gebruikt. De meeste lijm vreet in in de isomo. Je kunt altijd even testen. Je kunt sommige papierlijm gebruiken maar zeker witte houtlijm.
Als je vorm klaar is dan kun je die beplakken met een dunne textiel –verbandgaas, kaasdoek oid- om te zorgen dat de isomo niet afbrokkelt. De lijm die je gebruikt is het beste houtlijm. Zet het dan op een stok tussen een bankschroef of in een fles. Knip het gaas in kleine stukjes. Je smeert de hele kop in. Leg het gaas op de isomo, druk het aan met de lijmkwast, niet schilderen maar doppen. Zorg ervoor dat er geen plooien ontstaan, tenzij je een oud figuur maakt of dat je de vorm nog eens met teddy oid wilt overdekken. Als dit klaar is moet de vorm eerst drogen. Dan kun je schilderen, haar plakken....
Voor handpoppen maak je onderaan de nek een verdikking daar kun je dan makkelijk het kleedje aan bevestigen.

Houtpasta Vlokken die je natmaakt met water en kneed tot een zachte massa. Voor kleine vormen kun je de pulp puur gebruiken. Maak een kokertje voor je wijsvinger of neem een stok en doe daar de pulp rond, en maak een vorm. Voor grotere vormen vertrek je van een basisvorm van isomo. Na het hard worden kun je de vorm schuren en schilderen.
Voor handpoppen maak je onderaan de nek een verdikking daar kun je dan makkelijk het kleedje aan bevestigen.

Latex	Een natuurrubber dat verhard in de lucht. Je kunt een vorm maken van klei en daar de latex oversmeren. Je kunt voor een fijne kop ook een moule maken van gips en het dan gieten. Na elke opgebrachte laag moet je wachten tot de laag droog is, de kleur verandert dan van wit naar transparantbruin. Je dient er rekening mee te houden dat het in een verwarmde ruimte een paar uur duurt en in een onverwarmde ruimte veel langer. Je kunt je per dag gemiddeld een laag opbrengen. Als er een aantal lagen opzitten dan komt de latex los van klei (plaaster) maar is dan nog niet dik genoeg. Je kunt een randje losmaken om te voelen of het dik genoeg is, er zijn soms wel 10 lagen nodig. Het hangt er natuurlijk ook van af waar het voor moet dienen. Een kleine pop heeft minder lagen nodig dan een grote. Bij een mimiëpop moet je niet te veel lagen leggen. Als de vorm sterk is dan kun je de klei eruit halen of de latex uit de moule. Op plaatsen waar het gezicht strak moet zijn zoals de schedel, kaken, neus, doe je vanbinnen gaas, gedrenkt in latex. Als dit hard is kun je dit nog herhalen tot je de vereiste sterktes hebt verkregen.
Verven	Bij de laatste lagen kun je al kleur toevoegen zoals latexverf, of geconcentreerd kleurpigment. Je kunt ook andere zaken toevoegen zoals ijzerpoeder, glitterdingen.... Als de kop uit de klei is kun je hem met koud water onder de kraan wassen, niet met warm water! Na het drogen kun je de kop verder afwerken. Verf gemengd met latex kun je gebruiken voor schilderen. Haar kun je maken door latex op de voor het haar bestemde plaats aan te brengen en daar het haarmateriaal in te planten.
Kleedjes	Kun je gewoon aan de latex naaien met een scherpe leernaald en een stevig garen. Ook met een goede naaimachine kun je kleedjes aan de latex naaien.

Schuimrubber Een beweeglijk materiaal dat je kunt bewerken met een schaar, zaag, broodmes, cuttermes....
Verven kun je met een spuitbus.

Combinatie schuimrubber/Latex

Ideaal om snel een grote vorm te maken. Een bekkop, mimiëpop....
Maak eerst een vorm van de schuimrubber, en breng dan de latex aan, twee of drie lagen.

Textiel Voor de naaiers onder ons.

Hout Voor de schrijnwerkers en beeldhouwers.

Kleding Met oude baby/kleuterkleden kun je al een heel eind komen voor de kleedjes.

Restmaterialen Je kunt alles gebruiken waar je wat in ziet zoals: blikjes, potjes, flacons.
Stoffen, liefst egaal niet te dik of te klein, pels, teddy, knopen, sokken, handschoenen, brillen, hoeden, petten, kinderkleden.....

Algemene aandachtspunten bij het poppen maken.

Zichtbaarheid Beperk het gebruik van details tot dingen die je aan het andere eind van het lokaal nog goed kunt zien. Ga dus niet te klein te werk, niemand ziet dat.

Neem af en toe afstand van je werkstuk en bekijk de zaak op afstand.

Grootte Let erop als je hand- of bekkoppen maakt dat de kleedjes zeker ruim genoeg zijn om je hand in te steken, zodat je je hand niet ziet bewegen.

Gemaakt door: Ruud Alles

Theater Propop en De Poppenzaal - steenweg op oosthoven 114 - B 2300 Turnhout
Tel: 014.423322 - info@propop.be - www.propop.be